

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 36 (13036)

1986 чылдың февраль 12, среда

1925 чылда үндүлүстүнген.

Өртү 3 көпөк.

ӨВҮР
РАЙОН

XXVI СЪЕЗДИДЕН СЪЕЗД ЧЕДИР XXVII

ЧААРТЫЛГАНЫҢ БОЛГАШ ХӨГЖҮЛДЕНИҢ ЧЫЛДАРЫ

Партияның XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның Пленум-ларынның шийирлери амырларга боттандырар, партия-ның эңгезлери XXVII съездинин күш-ажылчы чедирини-мерлер уткуур дөш Өвүр районуң коммунистери, ажил-чы чоннары политикага база күш-ажылчы бедик көдүр-лүшкүниң амырлар, социалисттик чарышта идеяларга кириши турар. Оң түңүсүндө районуң мурунда сал-дунга социал-экономика хөгжүлдениң айтырлары чо-гумчалык шийирлелдигин келген.

Оң бирги беш чыл бистиң районуң чаартылгаларын, хөгжүлдениң чылдары бол-гон дөш частырыг болбас. Бо үениң дүргүзүндө улус ажил-агымнын бүгү адыр-лары бурнгаар хөгжүлдени алган. Совхозтар 1 миллион 152 муң рублдин чыа техника-казы алган, 289 муң рубль кол фондугу сельхозтехника салырын ачаткан, 8995 дөргөлүн метр чуртталга шөдүн, 2768 баш мал кирер кажаларын, 320 олуттуг ийи култура бажынын болгаш еске-даа объектилерин ажил-далда кирген.

Чадана — Хандагайты, Хандагайты — Торгалыг арасында, малчынар коданна-рыкче 160 километр электри шугумун шөйүп, ажилдала-кырган. Чадана — Ханда-гайты арасында чаагылгы оруун, Хандагайты — Саглы-ның оруун экижиди кылган, ол болза районуң социал-экономика хөгжүлдениң ээзон дүргөткөн. Ол ышкыш ажилчы чонун амырлар хандырылганын, ажил-газын, радио, телефон ха-рылазын экижидер талазы-биле чамыл хемчеглер ал-дыган. Район төвүндө авто-вокзалды ажилдала кырг-кен. Кызыл — Хандагайты арасында хүмүүн чорутуу амырлар хандырылгала бүдү-рүлгө эргеленин хүдөөл алыр пункттарын, Саглыда, Торгалыда почта салбыла-рын туткан. Хандагайты — Кызыл арасында радиолел-лел 6 каналды, Торгалы — Хандагайты арасында дорт каналды харылаа шугумун туткан. Районуң бүгү чурт-

леткед конторазы оң бирги беш чылдың даалгаларын хуусаа бетинде боттандырган. Ажилчы чоннарынның ма-териалдыг болган култур-луг деңгээли бедон. Көдөз ажил-агым ажилдакчыла-рынның айда ортумак шалы-ны 1980 чылда турганда 14 хуу эскен. Оңу беш чыл-га деңизерге чоңа ачы-дуза чедирлелге коммунал ажил-агымга 12,2 хуу, амырлар чедирлелде 12,8 хуу эскен.

Районуң мурунда сал-дунга социал-экономика хөг-жүлдениң чедирини шийир-лел шийирлелдер хереке ра-йонуң партия организация-зы улуг ролду ойнап турар. Районда 23 өгө, 15 брига-да партия бөлүгү бар, беш чыл-да оларнын саны, хүрөөлөи өсүп, шынар составы эки-жөн, мында 588 коммунист бактап турар. Коммунист-терниң 65,3 хууу материалдыг бүдүрүлгөдө хаара туттуган, олар ажил-ишсе, амырлар-га үлөгерин көргүзүп, пла-нын оонадаларын, социали-стик хүлөөлөрин ажил күсөдүн келгенер.

СЭКП райому улус ажил-агымнын бүгү адырларынга партияны удурутканга сти-лия болгаш арга-метоттарын сайзырайткандарына, оң кол ээз болур калдар-биле ажилды экижидерине, олар-ны шийиринче, ажилга таа-рыштыр тургузарынче, киж-издеринче, партия органи-зацияларын дайынчы арга-шөөлүн бедиринче док-таамал кичөөгөйни угуланды-рып келген. Бо хемчеглерни түңүсүндө «Торгалыг», «Ак-Чыраа» совхозтарда, чоңуң амырлар хандырылга бүдү-рүлгө эргеленин, мехколони-да, тууд-селтеге уясто-гуна партия организацияла-ры ажил-агым, култура тургузушкунуңа партия-ны удурутканга ээзон эки-житкен.

Улус ажил-агымнын бү-гү адырларынга эргелеп ба-шырамын, ажил-агым ме-ханизмин сайзырайткандары-нын, өртем-техника хөг-жүлдени интенсификация-рынның, ССР-ниң Аш-чөм программанын, школа рефор-манын боттандырынын, ажилчы чоннарынның өөредил-генин, коммунисттик киж-изилдигин айтырлары партия организацияларынның ажил-чорудулганын кол черин ээлеп турар, бо тала-зы-биле ээзон ажилдар кыл-дыган.

Съезд мурунуң докумен-тилерин партия организация-ларынның, күш-ажылчы кол-лективтериниң хуралдарына калбаа-биле чуталашкан, оларны коммунисттер, ажил-чы чоннар бир эл-септиндег чүдүлдүгүнүң дөткөн, мында салган сорулгаларын күсө-диринге беденин айтканнар. Ол чутула документиленни таллыбырлар ажил удамчы-лап турар.

Партияның XX область конференциянын шийир-лелеринге хамаарыштыр рай-онга чагыс аял политиканы эрттирген, ону күсөдүн та-лазы-биле ажилдарын чоруд-уу эгелен. Районда поли-тиктиң, экономиктиң өөредил-гедө четпестер барын пар-тиянык область конференция-нык шүүткүзүлгө, ону эки-жидерине контролга алган.

Партияның XII район кон-ференциясына ажил-агым, култура тургузушкунуңа чедириниң бедиринче - чөргө-лөшүр четпестер, чедир шийирлелдигин айт-кылар барын илереткен. Партияның XX область кон-ференциясына районда мал ажилдык четпестерин шы-гым шүүткүзүлгө.

Ылангы совхозтар төртүр чүс баш малга оонаштыр малдың чаш төдүн камгалап алгыр, бир инектен сагган сүт ээзон, күрүңгө сагган малдың деңизин куду, чө-р

ажылдың културазы куду болуп арттышкан. Оң чыл-дааымы болза мал, чө-р ажилдың технологиязын чедир шийирлелди албаа-ны-дан, күш-ажылды четпес ор-ганизастанындан, мурун-чы дуржуларын непертпоз-ниңден болган. Ол ышкыш малдың өлүп, хороры, сам-чыдарын кымырбай турар. Чоңуң чутула херекелдиги баранкары-биле хандырыл-гада, техника ажилдалдык четпестер уламчылашкан.

Шүүткүчүлдег саяалдар-ны амырларга боттандырар талазы-биле хемчеглерин партия райому ап эгелен. Ажил-агымнын удуруткуч-ларын, тускай эртемнигел-риниң хуралын чыгаш, алаа малдың баш санын өстүрери-ниң, продуктууун бедирини-ниң, укаазын экижидериниң айтырлары чуталашкан, бо талазы-биле он ийги беш беш чылда чүгү кылы-ры шийирлелен. Тыва хой-ларын, симменталь укаазы-ниң болгаш еске-даа хемчег-лерин айткан. Ылангы тыва хойларын өстүрениң технологиязын ажилдал кы-лырынче кичөөгөйни сагган бис. Моолдун Табс, Саглы сумуларын, Монгун-Тай-га районуң хойжоларын дуржулазын өөрени, ажил-лаар сорулга салдыган.

Районуң коммунисттериниң, ажилчы чоннарынның он ийги беш чылда ажил амырларын планын оонадалары билдирер, ам-гы үдө СЭКП-ниң XXVII съездинин төлөтүп уткуур, 1986 чылдың даалгаларын күсөдир дөш чарышта ажил-ишчилер идеяларга кириши, шалынчы ажилдал туралар.

Б. МОНГУШ, СЭКП Өвүр райомуң бирги секретары.

ФЕВРАЛЬ 15-
КОММУНИСТИК
СУББОТНИК ХҮНҮ

«Тувапарикмахерские» бүдүрүлгө каттыжышкынчы Кызылда бүдүрүлгелерин ажил-ишчилер февраль 15-те болур «кызыл суббота» белеткел ажилдарын чоруду. күш-ажыл байырларын ху-нүдө кылар ажилдарын

«Ст.-Хөл» совхозуң суб-ботник штавын кол эконо-мист Б. Монгуш удуруткуч-лар. Нинтизи-биле беш чүс кижиз субботникте үнер. «Кы-зыл суббота» - хүнүдө дөт көдүрүпүң чартып кылар. Туудулар Кара-Чыраа сал, бирда дөт чүс баш инек ки-рер кажанын кырын шыл доозар. Автопарк коллектив

БЕШ ЧЫЛДЫҢ ФОНДУЗУНЧЕ

хуваалазын тодараткан. Ком-мунисттик субботник хүнүндө 126 кижиз чыгыс кижиз дөт ажилдап үнер, 1400 рубль-дин «кызыл суббота» ажил-дарга болгаш найысылалдын ажилчыларынга көргүзөр. Бүдүрүлгениң мурунчалы-ры баш таарар мастерлер Н. Стародумова, З. Бадинов, Г. Тарканова аяа хүнде ажилдагындан бүдүрүлгө-лүг ажилдар деп дүгүрүш-кан. О. НАМАСАН.

БҮДҮРҮКЧҮЛҮГ АЖЫЛДААР

20 тонна кызыл-бүрү чүктөрүнө сөөртүр. Төш шының ажил-чыларын малга 6 тонна чар-баны тарталар. Малчын коданнарда, форма-ларга ажилдар кылдынар. Кажалар сөөртүр, шагжалар

МАЛЧЫН КОДАННАРГА

«Барлык» совхозуң Хөндө-лөң салбырын коданнарын-да хой оодлашкын улам чылап турар. Совхозта хөдө-жкөөр чөвүлел субботникке кижирити шөфтөшкынни ор-ганизастан турар. Агитвар, тиралар хуваатынган кодан-нарга чедип, булунарны де-рип кылды, дузын чедип

болган өсөлөр-даа үлөгерит ажилдагынар.

Хөндөлөң школында беш-ны Ольга Монгуштуң уду-руту-биле «Аян» агитвар-тиралы Алдын-Ховуда хой-жу Кара-кыс Бопун-оолдун сажазынын иштиң коптары-берген. Шеф-дөргөн чедире-ниге малчылар өртүң чө-түрүнн илереткен тур-ралар. Б. БАГЫТ-ООЛ.

УЛАМ БЫЖЫГЛААР БИС

Эрткен он бирги беш чыл-да бистиң коллектив инти-зи-биле багыт эвес ажилдал. Чоңа ачы-дуза чедирлел-ниң беш чыл планын 102,2 хуу, күш-ажылдың бүдүрүл-гөдүн 101,1 хуу күсөдир, чоңа коммунал болган амырлар хандырылга ачы-дузазын чедире бүдүрүлгө-лөрүнүн арасында рес-публика чарыкчыны тиле-чи болуп, СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, профбөлү-чүлөдүн, ВЛКСМ обкомунуң шийирчир Кызыл түтү-биле шийирлелден. Ол — бистиң деңизер коллективиниң ажил-дык үнөкөл. Бистиң мурунуңа кол сорулга — районуң чурттакчыларын амырлар хандырылгазы-ның ачы-дузазын бүгү тала-зы-биле чедире. Ычангаш үе-ниң негелдизинге дүштүр ажилдарын бистен негетти-

1981 чылда 11 рублдин ачы-дузазын чедирген турар бол-за, ол көргүзүп өрткөн чылда — 14 рубль болган. Беш чыл-да ачы-дуза чедирлелениң чаа хемчеглерин база бисте шийирлелден алышкан. Эр баш хөдөөн кижилерге бөрт даарар ажилды эгел-дизин. Оң алыга, тыва тоң-нар, чөйчөк-тар, шай, дуз ха-мы база даарып эгелен бис.

Бүдүрүлгөдө күш-ажыл-дын сагыла-чуруму эки. Ол — бистиң ажилымыска ий-лел болуп турар. Бо чылдын социалисттик хүлөөлөрин ап тура, өрткөн беш чылдар-да чедип алган көргүзүлгө-лөрүн улам быжылаарын хүлөөткен бис. Ажилдың темпини кошпатыс бис.

М. НАВА, даарымыска. Каа-Хем район.

ЧЕТПЕСТЕРНИ КАТАПТАВАС

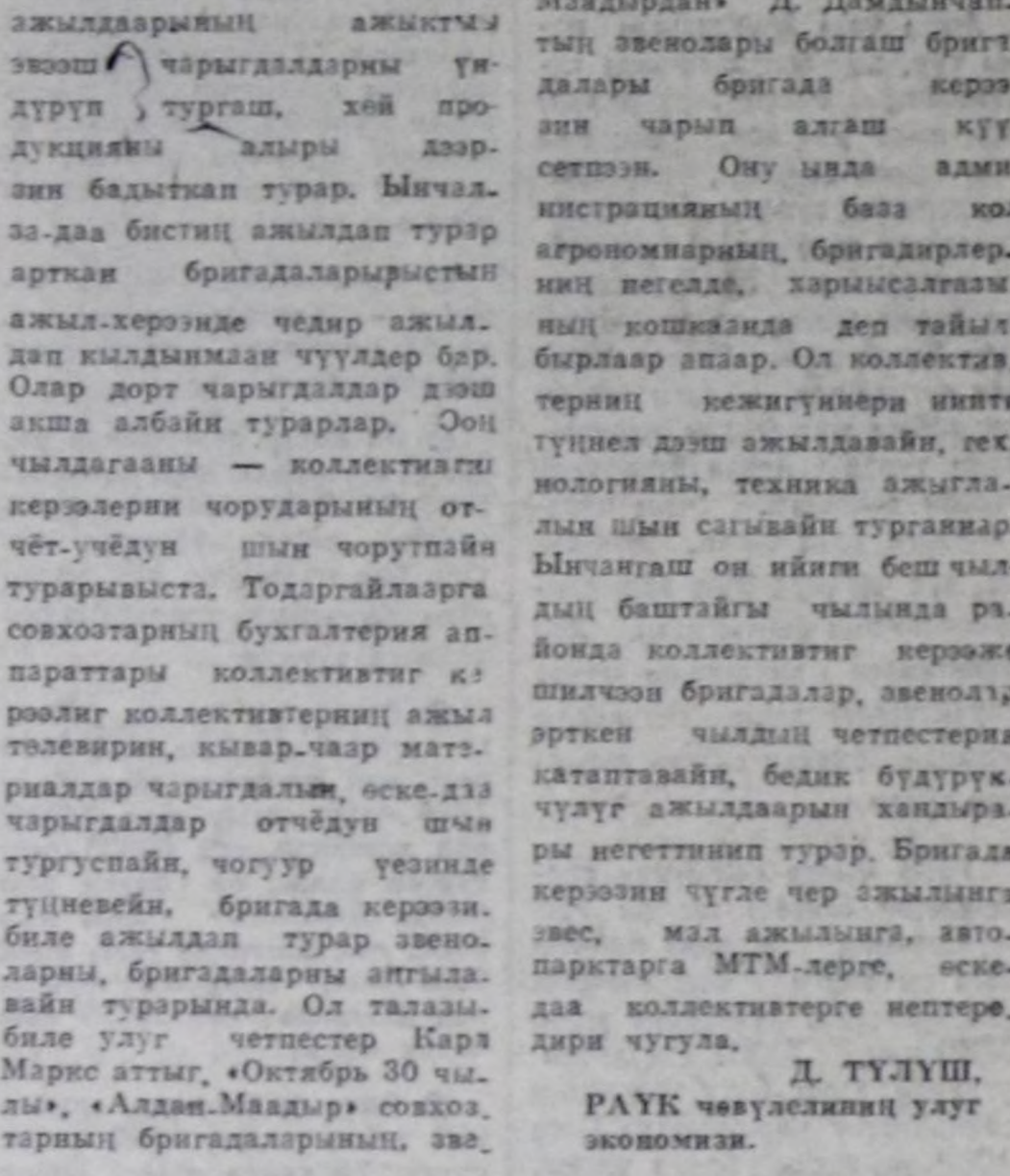
Сүт-Хөл району эрткен чыл-да коллектив керөө бугу-лар шугу 24 бригада бол-гаш эвезо ажилдал турган. Оларын интинден хоу ажилдакчыларын коллек-тивтерин эки түңүлдердег ажилдагынар.

Район интинде-биле 9538 гектар тары шалды. Сүт-хөлүлөр оң 7225 тонна дү-жүтүлү алыр турган, ону 7969,7 тонна кызыл күсө-дирер. Тары дүжүтүн алыр талазы-биле «Октябрь 30 чыл» совхозуң тары-жылар эки ажилдал, бис гектардан 26 центнер дү-жүтү ажап алганнар. Ол ышкыш Кара Маркс аттыг совхозуң алган дүжүдү гек-тардан 19 ортумак-биле 19 центнер четкен. Ол ажил-агымнын арбын дүжүтү алганында коллективтер кер-өө аргазы-биле ажилдал тур-лар бригадаларын улу-хуу-зу улуг.

Коллективтер керөө арга-зы-биле ажилдал турар бри-гадалардан «Алдан-Мадыр» совхозта «Чөз ажилымын» ал-дарлык ажилдакчымы» аттың эдилекчини К. Алдын-оолдун эвезоу эки түңүлдерин чед-ип алган. Эвезо кечигүңе, ра бир гектарга оонаштыр 20,1 центнер тарымын, 61,9 центнер хой чылдыг сикенер дүжүдүн ажап алган. Ын-чангаш чыл түңүсү-биле 4 муң 332 рубль шайналга алганнар. Ында күш-ажыл-дың бүдүрүлгө 1,5 катал эскен. Ол-ла совхозта С. Ы-зытпазын удуруткан эвезоу база эки көргүзүлгелерин чедип алган. «Сүт-Хөл» совхозтан С. Свердловтуң эвезоу из-

гаан массам 310 гектарга олутуп, бедик дүжүтү ал-ган. А. Ондарын удуруткан эвезоу планын 113,4 хуу күсөдир. «Октябрь 30 чыл» совхозтан Ак-Шат бри-гадан 235,5 муң рубль, 375 муң рубль бүдүрүлгө, 375 муң рубль продукциязын бүдүр-кен. Кара Маркс аттыг совхозта Э. Монгуштуң бри-гадан 25 кижиз ажилдал турар. Бригада эвезоу дүжү-зүндө 195 муң рубль про-дукциязын бүдүрүп, пландан ажыр продукция алган дүш 14 муң 983 рубль шайна-лын алган.

Устунда чижиктер кол-лективтер керөө бугулар ажилдарын ажилчы эвезоу чарыгаларын үн-дүрүп турган, хой про-дукцияны алдыр дээр-зин бадыткан турар. Ынча-ла-даа бистиң ажилдап турар артык бригадаларымын ажил-хөдөөдө чедир ажил-дап кылдымын чүдүлөр бар. Олар дөт чарыгалар дөш акша албайн туралар. Оң чылдагымы — коллектив керөөлөрн чорударынның өт-чөт-чөдүн шын чорутпайн турарымыс. Тодаргаларга совхозтарын бухгалтерия ап-параттары коллективтер керөөлөрн коллективтер ажил төлөвирин, кызыл-чар мате-риалдар чарыгалың, еске-диз чарыгалар өтчөдүн шын тургуспайн, чогуур үеинде түңүсөй, бригада керөөн, биле ажилдап турар эвезо-ларын, бригадаларын атыла-байн турарында. Ол талазы-биле улуг четпестер Кара Маркс аттыг, «Октябрь 30 чыл», «Алдан-Мадыр» совхоз-тарын бригадаларын, эвезо-

«Торгалыг» совхозуң хойжуу, күш-ажылчы Алдар-ор-дениң III чөргөсүн эдилекчи коммунист К. Х. Хоа-лыг он бирги беш чылда хураган, дүк алыр талазы-биле эки көргүзүлгелерин чедип алган. Бо чылдын төртүр чүс баш-тан чүс хураганы менди доруктурар хүлөөлөгөн алган.

«Торгалыг» совхозуң сарлык каларчы-ны Н. О. Тумат районуң сарлык кадар-чыларының арасында чарышка бирги че-рин алган. 1985 чылда район чемпиону болган. Төртүр чүс баштан чүс бызааным

камгалап алган. Амгы үдө оң сарлык-тары хур кыштан турар. 1986 чылда тө-ртүр чүс баш сарыктың чүс бызааны до-руктурун алыр хүлөөлөгөн ол алган, ону күсөдирин-биле ажилдап турар.

400 башка, бода мад 35 баш-ка, четпес башка. Чөз ажил-агымнын култураларын дү-жүдү чыап, бөт-үлөш, улуг. Картофель болгаш мога айма-агым эвезоу дүжүдү алдын-ган.

Өвүрнүң ажил-ишчилериниң 1986 чылда СОЦИАЛИСТИК ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИ

Мал ажилының талазы-би-де. Районуң ажил-агымнын 1986 чылда мал продуктула-рынның бүдүрүлгенин көүдө-лөп турган, күрүңгө 1230 тонна ээти, 300 тонна сүт-тү, 87 тонна (арыг үнери-биле) дүктү күрүңгө садар. Семитилкенин шын органи-застан турган, күрүңгө са-дар малдың ортумак деңиз-ини: бода малды 270 кг, хой-

ну 40 кг, өшкүнү 36 кг чедир-ер. Ажил-агымнын күрүңгө мал ажилының «продуктула-рын» садарын декабрь 1-де күсөдир болгаш шалдан ажал 50 центнер ээти, 500 центнер сүтү, 10 центнер дүктү садар. Төртүр малдың деңизиниң инити башка оонаштыр инекти 42 хуу, хой, өшкүнү 54 хуу чедирер. То-

рылга болгаш сикен шөдө-ринге култура-техника ажилдарын чорудуп турган, оларын сугуттагызын шы-нарык чорудуп, чайгаар үг-ген сикени 2600 тоннамын, чагыс чылдыг сикенири 2100 тоннамын, хой чылдыг сикенири 300 тоннамын, кар-тофельди 225 тоннамын, но-гааларын 50 тоннамын октябрь 1-ге чедир белеткен ажап алыр.

Экономикамын кол адыры — мал ажилында шийирлел-гө чогуур айтырларын чы-гарып түңүлдү чурттуу тура тодаралды, чаа беш чылда өчкө күрүңгөсүн инити, көрүн дүгүрүлгө. Совхоз-туң директору Кара-оол Хер-тектин алыскадан алаш көөрге, беш чылда хой, өшкү

А. КАНЧЫН

Кымнарыл деп бүдүү хары
көрбөдим-да-
Кыстар, оолдар кынавын
иззейлер аан..
Мадон МОНГУШ.

И Ы Н

